

PRZYDATNOŚĆ PRZENOŚNYCH URZĄDZEŃ ŚWIETLNYCH I OSTRZEGAWCZYCH MASZYN ROLNICZYCH W RUCHU DROGOWYM

Streszczenie

Zwrócono uwagę na problem przenośnych urządzeń świetlnych, mocowanych na maszynach rolniczych poruszających się po drogach publicznych. Ponadto poruszono problem braku jakiegokolwiek kontroli oznakowania i oświetlenia importowanych maszyn rolniczych na zgodność z polskimi przepisami o ruchu drogowym.

Zwiedzając krajowe wystawy maszyn rolniczych (np. POLAGRE, AGRO-SHOW) można zaobserwować, że zawieszane maszyny rolnicze wyprodukowane w krajach zachodnich UE mają stałe światła i tablice ostrzegawcze, a polskie maszyny światła nie posiadają. Polskie maszyny rolnicze zawieszane (rzadziej dotyczy to maszyn przyczepianych) są wyposażone tylko w uchwyty do przenośnych urządzeń świetlnych.

Przenośne urządzenia świetlne były odpowiedzią branży maszyn rolniczych na początku lat siedemdziesiątych XX wieku na wymagania krajowych przepisów dot. poruszania się po drogach publicznych. Chodziło o to, aby rolnikowi, który miał w owym czasie przeważnie tylko jeden ciągnik, dać jeden komplet przenośnych urządzeń świetlnych. Przenośne urządzenia świetlne wraz z przewodem elektrycznym miały być przenoszone z maszyny na maszynę w zależności od potrzeb. Rozwiązanie to w minimalny sposób czyniło zadość wymaganiom krajowych przepisów o ruchu drogowym. Argument o wyposażeniu każdej nowej maszyny w światła stałe (co wybitnie podniosłoby poziom bezpieczeństwa, kosztem nieznacznego podrożenia nowej maszyny) nie znalazł uznania w oczach ówczesnych decydentów.

Problem ten rozwiązały dwie nowe normy branżowe: BN-75/1902-52 „Przenośne urządzenia świetlne. Wymiary główne i przyłączeniowe” [1] oraz BN-75/1902-53 „Przenośne urządzenia świetlne. Usytuowanie, wymiary i wolna przestrzeń” [2]. Inna norma z tego zakresu to norma branżowa z 1985 roku - BN-85/1902-55 „Przenośne tablice ostrzegawcze. Wymiary główne i przyłączeniowe” [3].

W 1996 roku normy dot. przenośnych urządzeń świetlnych zostały znowelizowane. Powstały normy PN-R-41001:1996 „Maszyny rolnicze i leśne. Przenośne tablice ostrzegawcze. Wymiary główne.” [4] i PN-R-41002:1996 „Maszyny rolnicze i leśne. Wymagania, wymiary i usytuowanie na maszynie” [5]. W nowych normach zmieniono uchwyty mocujące przenośne urządzenia świetlne na maszynach oraz dopuszczono mocowanie światła na tablicach ostrzegawczych. Nowe uchwyty mocujące wprowadzono zgodnie z wymaganiami normy PN-93/S-73103 „Ciągniki rolnicze, pojazdy wolnobieżne i przyczepy. Wspornik i uchwyt do mocowania tablicy wyróżniającej pojazdów wolno poruszających się” [6]. W ten sposób niejako ujednolicono uchwyty do trójkątnej tablicy wyróżniającej pojazdy wolno poruszające się z uchwytami do mocowania przenośnych urządzeń świetlnych (poprzednio uchwyty były wykonane z rur kwadratowych o wymiarach 40 x 40 mm). Normy z 1996 roku obowiązują po dzień dzisiejszy.

Praktyka wykazała, że zarówno wówczas, jak i teraz, wielu rolników nie zakłada przenośnych urządzeń świetlnych

w uchwyty (wraz ze sprawnym przewodem elektrycznym) na swoich maszynach, podczas poruszania się po drogach publicznych. Jeden przewód elektryczny dla wielu różnych gabarytowo maszyn nie zdaje egzaminu, a poza tym przerzucany z maszyny na maszynę często ulega uszkodzeniu.

Jeden z producentów przenośnych urządzeń świetlnych, mimo, że wystawia swoje wyroby na krajowych wystawach maszyn rolniczych, nie ma na nie zbytu. Zainteresowanie rolników i producentów maszyn rolniczych przenośnymi urządzeniami świetlnymi jest bardzo słabe.

Rys. 1. Tablica ostrzegawcza ze światłem zespolonym zamocowana na stałe na maszynie zawieszanej

Fig. 1. Warning panel with combined light fixed on the mounted machine

Mało restrykcyjne podejście policji do rolników powoduje, że to rozwiązanie funkcjonuje do dziś. Prowizoryczne rozwiązanie, z lat siedemdziesiątych (mały ruch na drogach, małe umaszynowanie polskiego rolnictwa) jest absolutnie nie do przyjęcia w dzisiejszych warunkach. Nieprawidłowe oznakowanie maszyny do transportu po drogach publicznych stwarza ogromne zagrożenie dla wszystkich użytkowników dróg. Szczególnie jest to niebezpieczne w okresie jesienno-zimowym, kiedy wcześniej zapada zmrok. niesprawne urządzenie świetlne o zmroku sprawia, że jadący z tyłu mimo, że widzi światła ciągnika nie zdaje sobie sprawy, że za ciągnikiem jest jeszcze np. maszyna zawieszana. Sytuacja jest tragiczna, gdy maszyna zawieszana zasłania światła ciągnika. Nawet w ciągu dnia jest niebezpiecznie, gdy nie działają kierunkowskazy, a światła ciągnika są zasłonięte przez

maszynę. W przypadku, kiedy zaistnieje wypadek, poszkodowany kierowca samochodu może pozwać do sądu rolnika z powództwa cywilnego. Wina źle oznakowanego pojazdu rolniczego jest w takim wypadku bezsporna. Sąd może zasądzić na rzecz poszkodowanego kierowcy duże odszkodowanie.

Był już taki precedens. W wypadku na dolnym Śląsku kierowca najechał z tyłu na źle oznakowany pojazd przyczepiany. Odszkodowanie wyniosło wtedy kilkaset tysięcy złotych, a gospodarstwo rolnika zostało zlicytowane. Dotyczyło to co prawda maszyny przyczepianej, która miała światła stałe (być może niesprawne), ale przenośne urządzenia świetlne maszyn zawieszanych stwarzają większe zagrożenia. Tych świateł można po prostu nie założyć w uchwyty lub mieć niesprawny przewód elektryczny. Tak więc w trosce o bezpieczeństwo innych użytkowników dróg (i samych rolników) rezygnuje się z przenośnych urządzeń świetlnych na rzecz stałych.

Rys. 2. Odejmowalna belka z tablicami ostrzegawczymi ze światłem zespolonym na maszynie przyczepianej
Fig. 2. Disassembling beam and warning panels with combined lights on the trailed machine

W związku z tym postuluje się, wykreślić z krajowych przepisów prawnych pojęcia „przenośne urządzenia świetlne i ostrzegawcze”. Należy spowodować, aby producenci zawieszanych (rzadziej dotyczy to maszyn przyczepianych) maszyn rolniczych nowe wyroby wyposażali w stałe światła i stałe tablice ostrzegawcze. W przypadku, gdy ze względów konstrukcyjnych nie można będzie zainstalować stałych świateł na maszynie należy zamontować odejmowalną belkę ze stałymi światłami i z przewodem elektrycznym. Belka taka po przyjeździe na pole byłaby łatwo i szybko demontowana i zakładana po zakończeniu pracy, przed wyjazdem na drogę publiczną. Jeśliby z jakichkolwiek względów konstrukcyjnych nie można było założyć stałych świateł ani odejmowalnej belki, to maszynę obejmowałby zakaz poruszania się po drogach publi-

cznych. Maszyna mogła by być transportowana na innych środkach transportowych, jak np. przyczepach, samochodach, przyczepach niskopodwoziowych.

Wozy paszowe, które teoretycznie zawsze mogą pracować w gospodarstwie, nie musiałyby mieć świateł. Jednorazowo, za osobnym zezwoleniem Zarządu Dróg, można przetransportować maszynę bez świateł na warunkach określonych przez urząd.

Osobny problem to poruszanie się po naszych krajowych drogach maszyn importowanych. Ruch drogowy w krajach Unii Europejskiej nie jest jeszcze do końca zharmonizowany. W każdym kraju UE obowiązują zróżnicowane wymagania w zakresie wyposażenia i warunków technicznych pojazdów. Importer/dealer z reguły nie sprawdza ani nie przystosowuje (jeśli jest taka konieczność) importowanych maszyn do wymagań polskich przepisów w ruchu drogowym.

Postuluje się, aby wprowadzić nadzór nad importowanymi maszynami na zgodność z polskimi przepisami ruchu drogowego.

Podsumowanie

1. Przenośne urządzenia świetlne maszyn rolniczych są nieprzydatne jako oznakowanie maszyn, ponieważ, jak wskazuje praktyka, rolnicy nie zakładają przenośnych urządzeń świetlnych, stwarzając na drogach publicznych niebezpieczeństwo dla innych użytkowników i dla samych siebie. Często też są one atropami, ponieważ mają niesprawny przewód elektryczny.
2. Należy wystąpić do odpowiednich władz o znowelizowanie przepisów prawnych w taki sposób, aby wyeliminować przenośne urządzenia świetlne. Nowe maszyny powinny być wyposażane w światła stałe lub odejmowalne belki z kompletem świateł stałych i przewodem elektrycznym.
3. Należy objąć nadzorem importowane maszyny rolnicze poruszające się po polskich drogach publicznych na zgodność z polskimi przepisami ruchu drogowego.

Literatura

- [1] BN-75/1902-52 „Przenośne urządzenia świetlne. Wymiary główne i przyłączeniowe”.
- [2] BN-75/1902-53 „Przenośne urządzenia świetlne. Usytuowanie, wymiary i wolna przestrzeń”.
- [3] BN-85/1902-55 „Przenośne tablice ostrzegawcze. Wymiary główne i przyłączeniowe.”
- [4] PN-R-41001:1996 „Maszyny rolnicze i leśne. Przenośne tablice ostrzegawcze.”
- [5] PN-R-41002:1996 „Maszyny rolnicze i leśne. Wymagania, wymiary i usytuowanie na maszynie”.
- [6] PN-93/S-73103 „Ciągniki rolnicze, pojazdy wolnobieżne i przyczepy. Wspornik i uchwyt do mocowania tablicy wyróżniającej pojazdów wolno poruszających się”.
- [7] Dziennik Ustaw nr 32/2003 poz. 262 z późn. zmianami.

USEFULNESS OF PORTABLE LAMPS AND WARNING DEVICES OF AGRICULTURAL MACHINES ON THE TRAFFIC ROADS

Summary

This paper describes portable lamps and warning devices on the agricultural machines, which move on the traffic roads. It also concerns the problem of lack of traffic control warnings markings and lamps for agricultural machines from import and their uncompliance with Polish traffic regulations.